

VI.

Skorp-Gumman.

Sommaren 1862 vistades jag i Stockholm och hade för vana att hvarje morgon företaga en spatsertur utom någon af stadens tullar, för att höra fågelsång och inandas den friska landtluften. Omgifningarne utom Norrtull gaf jag företrädet, hvarför jag oftast vandrade åt det hållet.

En vacker morgon mötte jag utanför tullen doktor H., en glad och treflig sällskapsmänniska, ja, ett verkligt lejon, af alla eftersökt och uppuren för sina talanger.

— Hvarifrån kommer du? — sporde jag.

— Från min vanliga morgonpromenad — svarade doktorn småleende och fortsatte sin väg.

Nästa morgon vandrade jag samma väg, och hvem upphann jag på Norrtullsgatan, om icke doktor H. Vi följdes åt till Haga grindar; jag föreslog en tur till Haga, men han nekade, under förevändning att han hade ett ärende åt annat håll.

— Nå, så följer jag med dig — yttrade jag.

— Nej tack, min vän, dit jag ämnar mig, går jag helst ensam.

— Aha, ett möte så tidigt! — skämtade jag och ställde min väg inåt Haga park, hvaremot doktorn vek af in på Solnavägen.

Kommen innanför grindarne fattade jag posten bakom grindstugan, i akt och mening att på långt håll följa doktorn för att utforska rätta arten af det ärende, som han ville hålla så hemligt; jag vågade knäppt titta fram, ty han såg sig ofta om, liksom ville han försäkra sig om att jag icke följde honom. Då han trodde att jag var långt borta, vände han skyndsamt tillbaka och försvann innanför kyrkogårdsgrinden!

— Ett rendez-vous på kyrkogården är väl icke möjligt — tänkte jag och gick försigtigt efter. Inkommen på kyrkogården såg jag doktorn vika af på en af sidogångarne; jag följde staketet åt, för att se hvar han skulle hamna. Han stannade framför en vacker familjegrav, omgifven af ett gjutet jernstaket, hvars grind han öppnade och steg innanför hägnaden.

Sedan han med största noggrannhet ordnat några på gräsvallen liggande kransar, framtog han en bukett friska blommor, dem han dolt under sin vida sommarrock, och lade dem på grafven bredvid kransarne, hvarpå han satte sig på ett inom hägnaden befintligt säte.

— Ett sorgligt rendez-vous — tänkte jag. Hvem kan hvila der under kullen? Någon af hans föräldrar är det icke, ty han har ju sagt mig att han föddes i Werm-land, der hans föräldrar dogo under hans barndom. Kanhända är det en brud, som döden röfvat ifrån honom.

Jag ångrade att jag hade följt honom, och tyckte riktigt att jag vanhelgade hans stilla sorg med min otillbörliga nyfikenhet.

Jag beslöt att vända om och smyga mig derifrån; men prasset af en torr gren, på hvilken jag trampade, förmädde honom att blicka åt det håll, der jag stod med blygselns rodnad på min panna.

Då han varseblef mig, steg han upp och ett moln af ovilja fördystrade några ögonblick hans anletsdrag, men molnet försvann, då jag gick fram till honom och räckte honom handen.

— Förlåt! — yttrade jag — men hur kunde jag väl tro att den gladaste bland de glada skulle ha ärenden af så allvarlig beskaffenhet.

— Döm aldrig människan efter ytan — svarade han. — Saknaden och sorgen bo ofta under en sorglös mask, och den rätta tacksamheten har alltid nog af sitt eget erkännande. Men efter som du nu känner mina promenaders mål, så vill jag äfven förtro dig hvem jag här hembär en saknadens tår. Säg, hvem tror du hvilar under torfvan här?

— En kär, en älskad qvinna — svarade jag och blickade deltagande in i hans ögon.

— Ja, du har rätt, en älskad qvinna, fastän ären skrynklad hennes panna och hvitnat hennes hjessa, innan hon första gången uppenbarade sig för mig. Sitt ner bred-

vid mig, så vill jag i korthet förtälja hvem hon var och hvad jag har henne att tacka för.

Mina föräldrar dogo när jag var nio år gammal, hvar-
 efter jag kom i lära hos en farbror, som var handverkare
 i Södertelje, den enda människa, som ville räkna skyldskap
 med den fader- och moderlöse gossen. Men min farbror var
 en hård och sträng man, ofta slog han mig för de ringaste
 förseelser och tog alltid från mig de böcker jag förskaffade
 mig, för att på lediga stunder tillfredsställa min vetgirig-
 het, »ty,» sade han, »en arbetare har nog af sitt arbete
 och behöfver ingen annan lärdom, än att rätt kunna bruka
 hand och arm», hvarpå han strängt förbjöd mig att vidare
 sysselsätta mig med att läsa.

Några veckor afhöll mig rädslan derifrån; men min
 vetgirighet segrade, och en afton öfverraskade mig min
 farbror, då jag återigen satt med boken i hand. En onaturligt
 hård aga blef följden, och den hårda behandlingen
 fördref under påföljande natten sömnen från mina tårfyllda
 ögon; då uppvaknade hos mig tanken på flykt. Jag hade
 hört omtalas hur lätt det var att i Stockholm förtjena sitt
 bröd, och jag beslöt att begifva mig dit.

Tidigt om morgonen begaf jag mig i väg, utan att
 ega en skilling på fickan, och på eftermiddagen ankom jag
 hungrig och trött till hufvudstaden. Irrande omkring på
 gatorna glömde jag hungern, för att betrakta den mängd
 nya föremål, som här visade sig för mig likt en lefvande
 panorama. Allt tycktes mig likt en saga, som jag läst;
 men emot qvällen återkom hungern och tanken på hvar
 jag skulle tillbringa natten.

Under mitt kringirrande hade jag kommit ända upp
 till Johannis kyrkogård. Dit gick jag in, för att hvila
 mig en stund. Inkommen, fästades min uppmärksamhet
 på ett litet hvitt kors, straxt innanför porten. Jag gick
 dit och läste: »Här hvilar Carl Axel, nio år gammal», och
 på baksidan af korset stod:

»Sörj ej, moder, ty hos Gud
 Är jag nu bland himlens englaskara;
 Klädd i snöhvitt oskuldskrud
 Skall jag dig en gång till mötes vara.»

Jag satte mig ned på grafven, och mitt barnasinne
 intogs af längtan att få komma upp till englarne och der
 få återse far och mor; men denna längtan flög bort då jag

tänkte på att jag då måste bäddas ned i den kalla jorden; denna tanke kom mig att rysa, jag lutade mitt hufvud mot korset och började gråta. Huru länge jag grät, vet jag icke, ty öfvervældigad af trötthet insomnade jag.

Jag vaknade sedan vid det att någon ryckte mig i armen, och då jag såg upp stod en gammal gråhårig gumma framför mig och blickade medlidsamt på mig.

— Stackars liten parfvel! — sade gumman. — Hvarför sitter du här? Det är sent och kan vara tid på att gå hem.

— Jag har intet hem — svarade jag, och tårarne kommo mig i ögonen.

— Än hos din far och mor då?

— Jag har hvarken far eller mor — snyftade jag.

— Stackars liten parfvel, hvarifrån kommer du då?

Jag berättade nu för gumman mina öden, och då jag slutat, sade hon: »Också jag hade en son, lika gammal som du, men han hvilar, sedan flera år tillbaka, här under det hvita korset. Torka nu bort dina tårar och kom med mig, stackars liten, så ska' du få äta dig mätt och få tak öfver hufvudet.»

Jag steg upp och gick med henne. Vid kyrkogårdsporten stodo två stora korgar och ett ok, som tillhörde gumman; hon lutade sig ned öfver en af korgarne och efter något letande fick hon tag uti ett par skorpar, dem hon räckte mig; med begärlighet emottog jag de erbjudna skorparna och förtärde dem, redan innan gumman hann lägga oket på axlarne.

Gumman, som upptog mig från sin sons graf, behöll mig sedan och vårdade mig som sin egen son. Vår utkomst förtjenade hon genom sin skorphandel: hon gick nämligen omkring i husen på norr, utbudande sina varor. Öfverallt var hon välkommen, och »Skorp-Anna», det namn nästan alla tilldelade henne, var aldrig i förlägenhet om kunder. När dagsarbetet var slutadt, gick hon vanligtvis till sin bortgångne Carl Axels hviloplats, innan hon återvände hem, för att välkomnas af den lefvande fostersonen.

Jag fick börja skolan, och då hon hörde mina framsteg prisas af mina lärare, beslöt hon, att kostva hvad det ville så skulle jag bli student.

Vid aderton års ålder tog jag studentexamen och återvände från Upsala med hjertat uppfylldt af glädje och sorg:

glädje, då jag tänkte på den innerliga tillfredsställelse, min fostermor skulle känna; sorg, därför att jag nu måste afbryta mina studier.

Då jag efter återkomsten anförtrorde min fostermor mitt beslut att för den kommande tiden arbeta både för henne och mig, föll hon mig om halsen, försäkrande, att så länge hon kunde stå upprätt, skulle hon icke lägga bort oket, utan arbeta för oss båda, så att hennes käre gosse måtte kunna fortsätta sitt läsarbete och bli en dugtig karl med tiden.

— Doktor ska' du bli, ja, det är säkert! — utlät sig gumman — och ingen ska' se'n kunna känna igen den stackars liten, som Skorp-Anna hittade på grafven.

Tårar af den renaste tillfredsställelse lyste vid dessa ord i gummans ögon, och hur jag än bad, så tjenade alla mina föreställningar till intet; gumman gaf sig icke, förrän jag lofvat att vända tillbaka till Upsala, för att läsa på nytt igen.

Åtta år förflöto; med ifver arbetade jag både terminer och mellanterminer, och med nionde året var jag medicine doktor.

För att riktigt kunna njuta af den glädjerika stunden, förberedde jag icke min fostermor genom att skriva till henne, utan beslöt att sjelf öfverföra det glada budskapet.

Det var en afton i Maj månad, nu tre år sedan, då jag ankom till Stockholm och skyndade till min gamla kära fostermors bostad. Gumman var nyss hemkommen från sin tröttsamma vandring och satt halfslumrande i sin skinnsklädda länstol, då jag inträdde; men knappt förnam hennes öra den kära välbekanta stämman af hennes älskling, förrän hon med ungdomlig liflighet sprang upp och sträckte darrande sina armar emot mig.

— Nu är jag doktor! Nu är det min tur att arbeta för dig, kära, goda mor! — ropade jag, och emottog den af glädje darrande gumman i mina armar. Så var då ändtligen stunden inne, den stund, som vi med så mycken längtan emotsett, och som skulle skänka oss så mycken gemensam glädje. Länge höllo vi hvarandra omfamnade, och jag väntade få höra välkomstordet från hennes läppar, då hon plötsligt med en stilla suck lät armarna sjunka och hennes hufvud föll orörligt emot min axel. En rysning genombäfvade mig, då jag såg hennes slocknade öga stirra

mot mig, jag ropade henne vid de käraste namn, men hon hörde mig icke — jag höll ett lik i mina armar.

Glädjen beröfvade henne lifvet, och jag dömdes att aldrig få gälda den tacksamhet, jag var henne skyldig. Du hade rätt, då du sade, att en kär, en älskad qvinna hvilar här, ty kär var hon mig, som min egen mor. Döden lyftade lefnadsoket från hennes skuldror, då min tacksamhet ville befria henne från arbetsoket; stoftet hvilar här och hennes minne dör på jorden, då jag sänkes ned vid hennes sida; men i himmelen glömmes hon aldrig, ty Frälsaren sade: »Hvad I hafven gjort en af dessa ringaste mina bröder, det hafven I ock gjort mig.»

Här slutade doktorn, och i tåren, som glimmade i hans öga, läste jag den renaste tacksamhet, förenad med stilla undergifvenhet för Guds outransakliga domslut.